

Խմբագրությունը բաց է ամենայն օր 10—1 ժամ
(բացի կիրակի և տոն օրերից):

Յաջորդաբարժիւն ընդունւում է ամեն լեզուով:

Յաջորդաբարժիւններին համար վճարում են իւրա
քանիւր բառին 2 կոպէկ:

որոն ունէիք՝ ընկնում է Վնաթոյ գծեանը Վատուտոյ, Ալփմ եւս դիւ անկից արդարաւ լաւ յգլխանաւորիւն ձեկ խելոյդը՝ զաւ զուսմ՝ գրէքք առ իս թէ Հատոս զպարտում Միհողոյն եւ վերադարձն չկնիտոն զսրբազ նազոցն կախիդիկոսոն, — ներքին կամն ձեր առ իս եւ կամ առ նորին սրբուիիւնն արեւօք զինչ իցնն»։

Անցնելէ հինգ գործերի իր թիացքին, թէւն շատ անշուք, բայց կարելոյն չալի Հանգիստ օրեան տարտոյ ձեղունի Հայ քապակոն, ներքաթ 1822 թուի ձմառն վերադարձան Հաղբուրդը Թիֆլիզը եւ ան միջապէս սկսից իր գործունէութիւնը։ Ամենից շատ մտատանջութիւն էր պատճառում նորան անտիլոկոսն մնացած եջ միւսեան մի արծոնի դրուիլինը, որտեղից շարունակ անմոխիթար լուրեր էին ստացվում։ Եւ ահա, Աշտարակցին, իւրեան կատար կտրուկութեանը, զրարու բանակցութիւնները սկսեց թէ ուռացաւ եւ թիւ պարսից տէրութեանց հետ։ Նա Տաթիլի վիճակաւոր Մարտիրոս արքեպիսկոպոսին 1823 թուին ուղարկեց Թաւրիզ Աբբաս Միրզայի մօտ, որին երկրորդ նամակներով Համարձակ կերպիւ մէկ առ մէկ նկարագրում էր կաթողիկոսն կրած զրկանքները՝ դր քարթից բռնութիւնից եւ ապա առաջ շարկում էր՝ 1) որ այտուհետեւ Աթոռը նորագ Գովաակայ միմիայն իւր թաղատառանգի հովանաւորութեան եւ իշխանութեան տակ գտնուիլն եւ առանց նորագ հրովարտակի ոչ ոք կարնիսլ։ Խառնութիւն

կեանքի վերաբերեալ տեղեկութիւններ
էր հաղորդում, որի փոխարէն նա ստա-
նում էր ինձնէն կարեւոր գիտելիքները
իւր ապագայ կոյնան համար։ Երկուշաբ-
թի փոխարէն կարծաւոր կարծաւորեց, մրտա-
նակեան տրեւանքից ու փաթեթներէն
ապտեղով տաքացրեց։

—Վարժապետ, ումիւր լախա, սա
շատ պատմութիւն գեղարք ուկազ (ա-
կանք) դիւր մի լաւ պատմութիւն պէտք
է ասեմ)։ Գարծաւ ինձ ուղարկեցին Ստան-
կարանի ծոցից հեռանալու։ Այդ օրը
արտ էր ջրել և գալու ժամանակ էլ
անձրեւի տակ ընկել իմ համաձայնու-
թիւնին տառապով պատմեց հեռանալու։

—Մերձիկում մի խոզիկ կար, այդ
կնիքը Մարիէ թարուան էր, մի աղջիկ
ունէր, որի վրայ սիրահարուած էր իրանց
թաղից մի աւազարտ անուշ Ստեփան-
քաւ ու հանդարտ տղայ։ Միեւն զայս-
կապիւր իւր գոբանի տակ ասին պակա-
նութիւնը Ստեփանի էր հոգում, թէ
փայտը, թէ ասեղի։ Գիշեր-ցերեկ շանն
ու հոգին գնում էր գոբանի օջախը լաւ
պահելու համար—և այդ բոլորը Դաստա-
պետի մի ծառի տակ երբեմն տես-
նում էր ծառի տակ արանքով—այն էլ
թաղուան, որովհետեւ մեր աշխարհում
աղջիկ ու փեսայ մինչև իրանց անթա-
ռաւ պարիկ իրար երես չեն դուրս գալ։

Դուրսուտ է Դաստապետը Ստեփանին ա-
մեն տեսնելիս փախչում էր կամ տան
սրանց կամ պարտեղի ծառերի, թուփերի
մոտից, բայց իւր ուղարկեց թաղուան
հայտնի ու իւր կարած ուղարկեց, քիտայից
երևում էր, որ սիրտը նրա համար թիւր-
թիւրուած է։ Այդպէս ինչ որ պարտեղի մէջ
ինչ լաւ միջոց ասեւ, խուսափեց թաղուան
ինչ լաւ փայտը (կտոր) ասեւ Դաստա-
պետը ընձեռն էր տանում տեսնելու
Մերձիկ էլ ինչու որ տեսնելու շատ ու-
նինք, մի քանի անգամ Ստեփանի ու
Դաստապետը օրերը հարաբերելով սպասու-
մի կնիքին հարաբերելով, մէկ էլ Դաստա-
պետը գոբանի ուղիքին է գալիս նրա
մօրը պարտեղ կանչում, երկուր ու բա-
րակ խոտում։ Միջոց այն է դուրս գալիս,
որ աղջկան ուրիշ ուղիք կայ և օխտա-
նաւան մանկի թաղուան է տալիս։ Զո-
բանի տուր տեղ է բռնում և մարդու-
նով Ստեփանին իմաց անում, որ մտքէ-
ցանկ երեսուն մանկէն, իմ աղջկայ գինը
հինի օխտանաւան է։ Կարողանում են
մարի տուր, թէ չէ աղջկայ տալիս եմ
ուրիշի։ Ստեփանը կարծում էր, թէ իւր
արած ճառագայթները, օգնուած ինչ
նեղը գոբանից կը մտնէր, հարաւան-
քի օրը երեսուն մանկէն էլ չէր առնել։

Հինի յանկարծ տեսնում էր, որ աւելի են
ուղում։ Ստեփանի ընտանիքը այնքան
էր աղքատ չէր, բայց եղբայրները լծար-
էին, որ իրանց եղբայրը մի աղքատ աղ-
ջիկից աչքեան փող տալ։ Ապա աղջկան
համար մօր գինուով օխտը թուան վե-
հարիւր շատ փող է։ Այդքան տալը հա-
րուստներին է ասում, որովհետեւ փողը
նրանց աչքում զին չունի։ Ապա աղջկան
որ կալ լաւ միտաւ և նա էտան պէտք
է ծախելու հօրն ու մօր կողմից, որով
հետո նա տուն կտալարկուր մէջ շատ
բան չի իմանում, սկսեց օտար մօր
թուան։ Ստեփանը մի քանի անգամ իր
զարկից գոբանից, որ իրենից աւելի չու-
զէ չլսեց, ինչ անգամ Դաստապետին
զինի իր փախչումը ասեց։

էլ ճեմեց, երբ տեսաւ որ փեսայի ուղար-
կած քաղցր հաղթ է։ Ինչ անէր խոզի
Ստեփանը, եղբայրները սպանում էին,
որ տանից դուրս կ'անեն իրան էլ, հարս-
նացուին էլ նրանք փող չէին տալիս,
ինչը չունէր, մի քանի օր ժամանակ էր
խոզից, օրերն անց էին կենում, սիրած
աղջիկը ձեռքից պէտք է խլուէր։ Տեսաւ
որ հնար չկայ, եղբայրներին խոզից, որ
տանից տեղից իւր բաժինը տան։ Եղբայ-
րները բաւականին միջոց չէին յօժարում,
ձգագելուց յետոյ վերջապէս մի խոզի
բաժին հանեցին և տուին Ստեփանին։
Ինչի անշարժ կայեցի մի գոմէշ ևս ըն-
կել էր նրան, ինչպիսի վաճառեց մեր խո-
կու բազարում, օխտանաւան մանկէն
լրացնելով ուղարկեց գոբանից։ Ստեփան
շուտով գոլու եկաւ։ Ես էլ մայիսին էր
հարսնացուին շատ լաւ աղջիկ էր և պէտք
է աչքեան լինելու, տեսնելով թէ մեջ էր
ուրաւ, որ մօր սրտով չեղարւ։ Ով ասեւ
շնորհաւորում էր Ստեփանին ու Դաստա-
պետին, որ իրանց մուրաբան հասան։ Ինչ
սկսեց կուգի, որ գոբանից առաջուկայ պէս
ստեղծ չէր փեփսի։

Ամենին Ստեփանը բերան չէր բերում,
գոբանից էլ իւր մօր պահում էր և խա-
ղաղ էր կնիք հետ օրն անցկացնում։ Զո-
բանից իր ստորակում չէր կենում կամ
իւր բաղդով գոհանում, միշտ սրա նրա մօր
զանգաւորում էր և ափսոսում թէ կոտո-
րուին նիստը հարուստ աղջիկը որ հրեշ-
տակի նման աղջկա թողին մի գողի
գնաց, Կոտ բաղդից Պիտիւրի թողում
հարստի մի կնիք մահացաւ։ Հարուստը
կարգաւ էր եղել մի ժամանակ և կրիին
30 տարեկան, հարստի ակնաչն էր գոմ
պատար ինչը։

Եթէ մի քանի սիրուն հարս ճարի
նրա համար ինչ կրտայ։

Հարուստն ասում է.
Եթէ ճարձգ օրը կարգաւ հարս բո-
ւորակ գողեցուցի ինչ ունեւ, 30 թու-
ման կրտայ։ Այդ պատար էլ հետո չի
գնում, մտածում է իւր փեփսի, պահել
տալ և այդ փողերը իւր գոբանը դնել։
Հարսից ժամանակ է լինում մի
շաբաթ և այդ շաբաթուայ մէջ փեսա-
նի ճաճակ իւր աղջկանը խրատելով հա-
կացում։ Երբ նրա մարդը անարժան է
կրտայ, որ ինքն ափսոս եղաւ, կրտաւ
ինչ օրը մի օր չի երանի հարուստ փե-
սայ ունեցողին, քանի կենդան է լաւ
կուտի, լաւ կը մաշի, մեռնելիս էլ փա-
տուկ կը թաղուի, նրանից յետոյ ինչ կը
կրտայ։

Խօսքով, նշանով գլխի է գոմ
աղջկանը, որ Ստեփանը իր ուղած փեսան
դուրս չեկաւ, առանց քաջուկու միջոց
անցում սիրտ էր անում Դաստապետին
տանից երբ պէտք է մի պատմահար
գալ, որ աղջկայ մի հարուստ մարդի
տան։ Այդպէս միջոցներին երբ աղջիկը
վշտանալով մօր ասածներին սկսում էր
արտասուել, մայրը կծու-կծու չափով
նստի ինչին էր, որ երբ կ'ընկնէր իր թափում
էր ասում, ինչ, բայց եղբայրները լծար-
էին։ Երբ Դաստապետը, անուշակալ աղջիկ-
լազիկն ափսոս էր քեզ տանք։ Դու
էիր որ բոլոր պէս կարար, թէ Ստեփան-
ին եմ գնում, թողեմ քեզ էլ, նրան
էլ։ Ձեր պատկը ինչ օգուտ, որ այդքան
տարի է մի կատուի ճաւա էլ չունէի,
գոմայից աչքեանցում կենայ։ Ինչով ու-
րախանայ։

Դաստապետը երեխայ չունէր դեռ,
չաճէ էր, գոբանից իւր աղջկան անու-
րուկութեան համար մեղադրում էր փեսա-
նին և հետագայ ծածուկ ընձանքը բե-
րում իւրաքանչիւր, որ աղջկան լաւ
բնի Դաստապետը չէր յօժարում ընձայ,

բան վերցնելու, բայց մայրն էլ յօժար չէր
կտուել։ Իւրաքանչիւր մօր դնաւ և հաստատ
խօսք տուեց որ անպատճառ դուրս կը
ընեն ամուսն սպասի, պարտեղներ տեր-
ւակալեն, թանձրանան, որ հեշտ լինի
մարդ վաշտներ և հողի, տերին տակով
անելու հարուստ իւրաքանչիւր խոտացաւ
ամուսն սպասել և հանեց երեք հարս հա-
րուստից չանձնեց պատարին։ Եւս քեզ
բնի աշխատի խօսքը կատարել, աղ-
ջիկը ինձ տուր։ Այդքան էլ կտանաւ
Իւրաքանչիւր հարուստ մարդի տուն էր քա-
ղի, ինչու չէր հարուստը տալ իր գա-
նելի միջոց գոլու երեքու համար թէ-
պէս Դաստապետը իրան աղջիկը իր ա-
գար։ Մեր աշխարհի փառ ստորութիւնն
այն է, որ երբ փեսան մահանում է
նախնի ծախքով աղջիկը տանում են
հարսը կամ մայրը իրենց տուն և պա-
հում թէ ինչ կ'ընեն երեքու ունի, թողում
են սկսեց կամ տարր մօր։ Միայն ի-
րենց աղջկանը դուգած, դարդարած պա-
հում են մի քանի ամիս։ Հարուստ տեղից
ուղարկել են լոյս ընկնում։ Սեպտեմբ-
հարսները չեն գիտնում, շուտ են մահա-
նում, մահաւանջ ջախէ ժամանակ։ Իմ
գիտեց դարձու խոսքով էլ, շատ պտուղ
ու միջոց ունեցող թէ շատ բանից, մի
խօսքով քեզ հարսներն են դուրս կանչ-
ում։ Հայ գեղերից բերած աղջիկները
մեր գեղում խոլուն հիւանդանում են։
Աղջիկ ուղարկեց մարդ լոյս չունի թէ
հետը ճերանալու է։ աղջկանից մինչև
հարս դառնալը հազար ցուխ է պատա-
հում ու վերջը կամ մեռնում է կամ աղ-
րում։ Հարսը որ մի քանի տարի իրան
պահեց, էլ աչքուհետ ու մի քանի
նրան գետնով չի տալ։ Այդպէս հարս-
ները ամեն ժամանակ ձեռ չեն ընկնում,
բայց հարս թաղել չեն կտանաւ։ Ըստ
աներ ու գոբանի տարբեր փոխանակ
ուղարկանում են, երբ իրանց փեսան
մեռնում է։ Մի քանի հարուստ մահելով
առաջ են։

Եթէ մի կին որբակուց է, նա մօր
տուլ է ու գեղեցիկ, նա անցնի է համար-
ում։ Կրտա համար գոլու են պատում.
Իրար տեր կրտայ։ Բայց ճակատա-
կու իրարից անարժան։ Օգտուող ոչ
կրտայ է, ոչ աղջիկ ուղարկ—այդ աղջիկ
ճակտու, մեր պատան էլ երեք քորի
կարգով (հարկաւոր) ճոցը դրած
պարկայ մօր աղջկայ սրահից կանչեց տուն,
ուրախացաւ խօսեց։

—Աստուած մեզ այնպէս փառք է նը-
շանց տալիս, որ եթէ են երես շուտ ասած,
գիտեցում էլ տեղ չեմ գտնելու, իսկ
եթէ դու չհասկանաւ այդ փառքն է նը-
պարտի, մուրաքաղորդ կը մեռնես, ոչ լաւ
որ կը տեսնես, ոչ որդու թուշ կը պա-
չես։

—Ինչ կայ, նախ, հարցնում է Դաս-
տապետը։

—Այդ կայ, որդի, ցոյց տալով
հարկաւորեց, որ մայր ու աղջիկ ի-
րանց կենտեղում առաջին անգամ է
տեսնում։ Ըստ արդարեւ անց.
—Այս ինչքան մեծ մեծ են. նախ,
իմ է տուր։

—Ես է տուր, որի սիրտը քեզ
համար քամ է գնում. տուն ու տեղը
բոլ խաթիւր ետ է դնել. բայց գոլ խա-
ցել ու քառացի են, կենտեղ կայել մի
գետաղի հետ չես ուղում մօրը խել
որ տալուց է քեզ քեզնիցով կնիք չի-
նել, որ Ստեփանի պէս նաքարեւր ունե-
նաւ դուրս։ Այդքան բեհ է տուր դեռ,
երբ Դաստապետը Ստեփանը չի լինի, այն
ժամանակ բաշխել էլ չոյ է ուղարկել
Դաստապետը մեղմանալով գիտեց մօրը

մի հարցով, որ սրտի վրայ ճանաչած
տարակուց փառաւի։

—Նախ, այդ բանը հարուստ փեսայ
ուղել չի, բայց աղքատ փեսայից ձեռ
քաշել է։ Ոչ անհեշտ. Ստեփանը քա-
նի որ կենդան է, չէ որ պսակ չի հա-
նել. բաժանուել կը լինի. խախտ ինչ
կասի և ինչ անուն տանք որ բաժա-
նուենք։

—Դրա հարցն ես կը գտնեմ. այնպէս
բաժանեմ որ քեզի գալ. միայն դու այն-
պէս արա, ինչպէս ես կտանեմ։ Մայրն
սկսեց ակնաւոր կամաց փառաւի։ Բայց
աղջիկը չէր համաձայնում։

—Ձե, էս, ես գալու չեմ, որ ուրիշը
գալ իմ դուրս սպանի, վերջը բաց կըլի-
նի. եթէ չօժար է և սրտով ուղում է
ինձ, թող գիշերը հանդուր սպանեն,
որ ես չտեսնեմ։

—Աղջիկ, անց կըլի. համ այդքան
փող տալ, համ ինչը ձեռները արհեստ
անի, ընդհանրաւոր էր մայրը։

—Հայտ ինչ խելք է, նախ, որ
փողի խաթիւր են ձեռները արհեստ
անն, խիղճն ունեցնում։ Ձեմ ուղում այդ-
պէս փառքը շարունակ մօր մեկնած փո-
ղերը. Մայրը շուտ վերադարձ, ճոցը դրեց
և ասեց։

—Քու տաճի աղջիկ ես այն է. լաւ,
կասեմ ինչը կը գալ կամ քեզին կ'ուղարկեմ
դու ձեռը չես տալ. քու գողը տարած
մարդին Եւ դնալ իւր հարսանի մօր, որ
Ստեփանին խոտաւ ատում էր և կնոջ
վրայ էլ աչք ունէր։

—Արդուման, խօս գիտեմ թէ քեզ ոնց
էի ուղում. բա մեղք չեմ, որ Ստեփանը
մեղք չես ապտում, էլ աչքով աչք չու-
նեմ նրան մօրի անելու, իմ Դաստապետը
որբակաւ որ լինի, ուրիշները հարկաւոր
իւր տան ինչ, բայց եթէ քու ձեռով
Ստեփանին քառաքան անես, քեզանից
մի կուգէ փող չեմ անելու, հարկը մա-
նէթի էլ բաժնի կտամ, այ փողը, չեմ
հաւատում։ Մի հարկաւոր ցոյց տուեց,
Արդումանի աչքերը ուրախութիւնից պը-
ստացան։

—Երբ հաղել լինի, նախ, հարցնեց
նա խախտի կոլիք ինչու։

—Ձերբաշխել գիշեր ես ամեն բան
կրկնապարտեմ, մեր շնորհ քեզ ճանա-
չում են, անվախ կը գաս մեր գետը և
քեզմ Ստեփանին բանօղի կանչու։

Այսպէս կարգաւորելով գոբանը, ու-
ղում էր Ստեփանից ապաւորել։ Արդուման
մահին կրակի մէջ գցել, որ յետոյ արխա-
չին աղջիկը ծախի հարուստ իւրաքանչիւ
վրայ։

Ամուսն ժամանակ նիստում մեծ մասով
գոբանին են բռնում։ Ստեփանի էլ իրեն
մշակ մարդ իւր հանդից եկած պտուղ էր
դուրսը. վաղուց էր ուղում կնոջը առա-
ւօտուկ համար մի պատուէր տալ, յետոյ
քեզնի, բայց կնոջ տանից չէր դուրս գա-
լիս։ Դու մի ասիւր պատարաւանդ տու-
նքում, լալիս է լինում և խախտանիս
աղջկան գէպի երեսնադրոյթիւն, գէպի
ստոր դաւանաւորութիւն. Դաստապետը
շուտ չեմ ու չուն անելով դժուարու-
թիւններ է առաջ բերել լինում, որ խա-
խտանի բանը, բայց չարախոս մայրը նա-
խադրելով դուրս է ուղարկում։

—Գնա, ժամանակ է, այն մարդը կը
գալ։

Դաստապետը մօտենում է քեզնի
առանց շոր հանելու պատուով ամուսնու
մօտ, առանց խօսելու կամ նրա հարցին
պատասխանելու։ Ստեփանը մի քանի օր
առաջ էր նկատել որ կնոյն իրանց սա-
նուն են երեսին չի նայում այժմ էլ իւր
տաք խօսքին մի խօսքով փառով տալի

Միջոց դրանից յետոյ էլ դուք ինձ կը
մեղադրեմ, եթէ ես չտաքաւորեմ նախ-
կին պատրիարքին վերադառնալ, մինչև
որ յուսարուած չլինեմ ձեռ բարձր ալ
նուստը որպէս իւր աստիճանին վախ-
պատարու որ ընդունելութեան մասին
նոյնպէս և այն մասին, որ ինչիմանի
վախը, իւր բոլոր ստացուածներով, ա-
րտ իւր լինի Հուսին խախտ (սարաբի)
իշխանութիւն—որը որ իւր կըլի, թէ
տիմանը խաչատուրում է ամենաստեղծ
և միայն վախի մարդկանց վախը տը-
մարդութեամբ։

Ինչիմանի սինոզ կազմող արքեպի-
սկոսաց կրկնակի գրութեանը Երմօյի
անկախութիւն, որ նոքա սարաբի ստիպ-
մամ են քան, պատասխանում է՝ զե-
նում են քանապան չօժար կամօրը դժ-
բող կարեւորութիւնը և, դաւանակից
լինելով ձեռ ի Քրիստոս, չեմ կարող չ
ցաւել այն շարժառիւթներ ժամին, ո-
րոնք գեղական են ձեռ գրչին։ Ապա
չայտնում է, որ ուսուցիչ սահ-
մաններ գտնուող հայերին անկախութիւն
է թոյ տալ ժողովարարութիւն անել
Ինչիմանի պարտեղը վախից, որ
բեր որ չայտնի է իւր աղբ գոմարը փառի
գործ դուրս երեսին կառավարչի պա-
նաւորաց պահակութիւնը չաղեցնելու հա-
մար։ Ըստ երբեք չէի կարող ներել, ա-
րած են ևս, եթէ ներսերը հակապա-
կարութիւն, որովհետեւ անհամապատասխան
կը լինէր Թագաւոր Կայսեր շահերի հետ,

չի տալիս. աչքերի քուսը բարկութիւնից
փախում է, ձայն չի հանում, համբերում
է որ առաւօտը իմանայ այդ բոլորի պատ-
ճառը։ Գոլուր բարձին էր, բայց բուն
չէր գալիս աչքերի. քեզ միջոցից յետոյ,
նկատում է որ կնոջ քեզնի չի, գաղթուն
է ու անաղաղ շուտ ու մուտ է գալիս
ինքը տուտ քուն մտնելով փռշտնում է.
կնոյն նրան քեզմ կարծելով վերմակը վը-
րալից ձգում է վերելնում ճառերի ետեւ
շտապում, այնտեղ միայն մէջ դէս գէն
նայում ու ետ գալիս մտնում անկողին.
Դաստապետը անհանդիստ վիճակը մարդին
կասեցնել մէջ է գցում, ուստի աւելի
խոր է խռմելանում, որ կնոյն պահակ
լինելով շարունակ է իւր անելիքը։ Ան-
բուն բաւական սպասում է Ստեփանը.
բան վար. մէկ էլ հարսանի տակ կող-
մից չանկարծ թնթ և ոտի շրջոց է ընկ-
նում նրա անկողնու. Երբ եկողը տակի
փուսկի մօտենում էր իւր քեզմ տեղին,
գգում է որ կնոյն շարժուած է ու գո-
ւաթիւնով աշխատում լինի, շալիքի փե-
շերը հանել իւր տակից։ Ստեփանը մի
վարկեան աչքերը վերմակի տակից հանե-
նելով, նշմարում է որ իրեն մօտեցողը
տղամարդ է։ Կարծում է իւր կնոջ վրայ
է եկել, որ իւր օջախի պատերը խել. Ստե-
փանը կնոջը ժամանակ չտուեց, նրանից
առաջ վրէ է թույնում և երկու երանքն
հաւաքում։ Առանց ձայն հանելու եր-
կու տղամարդ իրար կալում են
և աշխատում մէկ մէկու վըր ցցել. Գա-
կուտում են դէս, քաշկուտում են դէս մի
քանի րոպէ շարունակ, ոչ ով չի ջաղթ-
ւում, բայց երևում է որ Ստեփանը չու-
սահաւ շանքեր է գործ դնում հակառա-
կորին տապալելու, որին չի ճանաչում
դեռ։ Միտքն այն էր որ գետնով տալ,
կնքին չըլի ու նրա սրով նրան սպանի.
Դաստապետը հետո կանգնած շուրաւ
նայում է և հետո էլ դողդողում, այդ
րոպէին սրահից պատուը շտապով մօտե-
նում է կոտորներին իւր թէ իրարից
հեռացել, բայց Դաստապետը պարզ նկա-
ւում է, որ իւր մայրը օգնում է հակա-
ռակորդին Ստեփանին յաղթելու, յետոյ
գիշեր էր եթէ Ստեփանը յաղթելու,
վերջ ինչ պէտք է լինի։ Առանց ձայն
հանելու ինքն էլ մօտենում է նրանց
խռնուած, մօրը շարունակ մի կողմ
և սկսում Ստեփանին օգնել։ Ստեփանն ար-
դէն կատարած էր գոբանի արարուածը
տեսնելով ուղի կրկնապատկած, աչքերը
խռնուած, առանց որոշելու թէ կնոյն
իրան է օգնում, երկուսն էլ իրար հետ
կողման, իրար գրկով գտած ուղում է
գետնով տալ։ Արդումանը իւր անձը աչք
ուժեղ կոնքից ապտում։ Համար դա-
ւաւացած նայում էին, թէ հոգաւոր
շուրջ հանում է և բարկացած խրոմ ի-
րան գէմ երկու մարմինը, որ շուտով
շուրջ կարգանի։

Դաստապետը յուսահատական ձիւր
արձակելով Ստեփանին թողնում է քա-
րացած դուրսեւան մէջ, որ կողքին
կանգնել նայում էր ու մտածում—ով էր
այն մարդը որ եկաւ իմ տակ վրայ։ Ինչ
չէր իմ գոբանից օգնում նրան։ Ինչ
թողած ինչիւր իմ կնոջը խելից։
Արդումանը օգնի մօրիկ դալով տալի

Եթէ Դուրս Կատարները իրենց ու-
նեցան մի մասը գոհէին մի օտար երկրի
կառավարչի ազատութիւնը չաղեցնելու.
Արեւմտ ձեռ ոչինչ չէ մտնում, բայց այն,
որ վախք պարտեղը պարտեղ երկրի
ներսւմ ձեռ ունեցած միջոցներով, Իսկ
նախկին պատրիարք Երմօյին ոչ միայն
չեմ ճանաչել վերադառնալ Արարատեան
Արեւմտ, այլ և խորհուրդ կուտում չանել
այն մարդը որ եկաւ իմ տակ վրայ։ Ինչ
չէր իմ գոբանից օգնում նրան։

Արդարեւ մնում է էջ կորած, երբ լսում է, թէ Ստեփաննի սպանելու տեղ Պատմագիրքին է սպանել, որի էջը կարանաւորեցին ընդհանրապէս պատահին և իւր հարեանին, Դաւթին ու գտան էլ արձանագրութեան հետ ուղարկեցին ուր հարին էր Բանտունն են երկուն էլ, գործը քննուում է»:

Այստեղ գրոցներ կորեց իւր խոսքը, Այն օրից լեռնային տեղերէն չուանին կարանաւորները մասին, չգիտեմ հարուստ իւրաքանչիւն էլ ընկնաւ, քաւարանը, թէ լեռնային պրծաւ, միայն լեռնի որ Ստեփաննի մի գեղեցիկ կին ունի և մի քանի որդիք, Բայց այս կինը ստացել է առանց թաղողի, որովհետեւ աղջիկը չկամեալով վաճառուել, արիւնքիւն է ունեցել եւրօր տնից փախելու, քեղնային (քահանայի) տունը և չալտանը, որ ինքը սիրում է բեշարօ Ստեփաննի և պէտք է նրա հետ պատուել:

Գրաւոր: Ս.

Հոգաւոր, Օգոստոս:

Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Վ Ա Ն

ԳԵՐՄԱՆԻԱ.— Ելլալուստ տեղի ունեցող զորախաղերի միջոցին գերմանական կայսրը պիտի ընալի կարճ լսուածի նորերս նախագահագետը խնդրել է Վիլհելմ կայսրը Մեցից վերադառնալիս ինչեանի Ստրասբուրգում իւր ապարանքում, բայց կայսրը քաղաքականութեան հրահանգով է այցելել այդ քաղաքը, որ առկայուող է ուղարկել իրեն պատգամաւոր Բեբելին:

Կարլսրուէում, քաղաքային պարտիզում լսում են երկու անընթաց անկանի խոսակցութիւն, որ մտադրութիւն են ունեցել գերմանական կայսրի կեանքի գէտ փորձ փորձել: Նկատելով որ իրանց ականջ դնող անհիշանալիները յարձակուում են նորա վերայ, ծնունդ են և մեռած համարելով նորան թողնում փախչում են: Տեղական աստիակաւութիւնը եւսանդով որոնում է դուռը գիւրերին, նոցա բռնելու պարգև է նշանակուած 500 մարկ: Ամէն կողմ հրաման է ուղարկուած անհշանաւաններին ձերբակալելու:

Ռուսաստանի և Գերմանիայի մաքսային պատերազմին վերջ տալու և հաշտութիւն կայացնելու համար բանակցութիւններ պիտի սկսուին Կոնստանցիոնի 1-ին: Երկուստեք իրեք երեք ներկայացուցիչ պիտի նշանակուին: Բացի դրանցից գերմանական կառավարութիւնը մի առանձին մասնախումբ է նշանակել որ պիտի ընեն բանակցութեանց ժամանակ ծագած բոլոր խնդիրները:

ՖՐԱՆՍԻԱ.— Ֆրանսիական և գերմանական լրագրները հաւատարմութեան արտաքին կարգի մասին հետեւեալ է: Թէ որքան ճշիւ են այդ լրագրերը՝ յայտնի չէ, միայն այս է հետաքրքրական որ լրագրներն արդէն խոսում են նորա լաջորդի մասին, որ ընդհանուր կարծիքով լինելու է երեսփոխանական ժողովի արդի նախագահ Կալիքիւն Պոնիէն:

ԱՆԻՒՆ.— Վիեննայի թերթերը զգուշացնում են Անգլիային Ռուսաստանի արած լաւաշարժութիւնից ներքին խնդիրներ: «Ռուսաստանն այժմ արդէն ահագին լաջորդիւն ունի Սիւլայի խորքերում, մասնաւոր իրաւորեցողութեան և ընդհանրական երկրում, ասում են վիեննայի լրագրերը, Ռուսաստանը մեծացրել է իւր գործիքը Պրիւքարում և Մուրդարում և միանգամայն ապահովուած է լարձակութիւնից հերտի մօտերը: Եթէ Անգլիան վտանգի առաջը ժամանակին չառնէ, Ռուսաստանը անտարակոյ շուտով Ասիայի միակ տէրը կը լինի»:

ՅԵՐԱՍԱԿԻՆԵՐ

ՀԻՄՆԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱՎԵՐԾՆԵՐ

Օգոստոսի 24-ից:

ՓՈՒԽԶ.— Պաշտօնական հաշուեց երեւում է, որ պատգամաւորների նոր ժողովը բաղկացած կը լինի 409 չափաւոր հասարակագետականները, 79 ծաղկալի արժանականները և սոսիալիստներից, 29 միաբանութեաններից և 64 պահպանողականներից: Կրկնաբարեւելութիւնների պաշտօնական ցուցակն է. ընտրուած են 94 հասարակագետականներ և արժանականներ, 49 արժանական սոսիալիստներ և սոսիալիստներ, 14 միաբանութեան և 7 պահպանողականներ: Հասարակագետականները 27 նոր տեղ են գրաւել:

Օգոստոսի 25-ից:

ՕՐԵՍՈՒՆ.— Երեկ երեկոյան Ունիայի Հայոց Կաթողիկոսը «Ողբ» նաւով ուղևորուեց Բաթում:

ՄԻՅ.— Բաղաձայնական պաշտօնականների տուած ճաշկերթիւն կայսրը շնորհակալութիւն յայտնեց լօթերիցանի ժողովրդին, իրեն արած ընդունելութեան համար: Յոյսերի մէջ կայսրը նկատում է այն, որ լօթերիցան կայսրութեան հետ կենակցել է սկսել, լօթերիցանքը օրինակի պահպանողականներ են և խաղաղութիւն են սիրում, ուստի և ինքը նրանց մէջ իւր համար մի անկնի է կառուցել, որ նրանք վրատակ լինին թէ կարող են հանգիստ աշխատել իրենց անձնական բարեկեցութեան համար: Գերմանական կայսրութիւնը ապահովում է նրանց խաղաղութիւնը. նրանք գերմանացիք են և կը մնան գերմանացի օգնութեամբ Ուստուձոյ և գերմանական սրբի: Ոպ կայսրը առաջարկեց իշխան և լօթերիցանի ու նրա հաւատարմի ընտելիներին կենացը:

ԼՍՆԻՍԻ.— Լօթերիցան պալատում Սպէնսէրը սառնարից սկսել իւրանդական բիլլի քննութիւնը, երկրորդ ընթերցանութեամբ: Գիւնդերի դուրսը մի ճառով, որ երկու ժամ տուեց, բացատրեց այն հիմունքները, որոնցով պէտք է այդ բիլլը միջոցին: Վիճարանութիւնները լեռնաձողած են:

ԿՈՊԵՆՀԱԳԵՆ.— Երեկ երեկոյան Ֆրիդհայմը պարտիզում մեռաւ դանիական թագաւորի եղբայր, իշխան Վիլհելմ Ջէյզլիք Նոյտայն-Ֆրիդհայմը: Կորուզեցին:

ԼՕՆԻՍԻ.— Ուիլհելմի շրջանում Դերրի կոմսութեան մէջ ծանր խռովութիւններ տեղի ունեցան: 1000 զործադու անող բանտերն յարձակուեցան մի գործարանի վրայ և աւերեցին բոլոր գործարանը և մեքենաները: Ոստիկանութիւնը կարող չեղաւ զսպել խռովայններին, զորք կանչուեցաւ Ջէյզլիքի, Գործադու անողները այլ անկարգութիւններ ևս չգործին են նոյն շրջանում:

Խմբակի: Հաւատարակիլ:

ՇԵՂԵԿԱՍՈՒ

ՍԵՂԵԿԱՍՈՒ

ՍԵՂԵԿԱՍՈՒ

ՍԵՂԵԿԱՍՈՒ

ՍԵՂԵԿԱՍՈՒ

ՍԵՂԵԿԱՍՈՒ

ՍԵՂԵԿԱՍՈՒ

ՍԵՂԵԿԱՍՈՒ

ՍԵՂԵԿԱՍՈՒ

ՍԵՂԵԿԱՍՈՒ

ՍԵՂԵԿԱՍՈՒ

ՍԵՂԵԿԱՍՈՒ

ՍԵՂԵԿԱՍՈՒ

ՍԵՂԵԿԱՍՈՒ

ՍԵՂԵԿԱՍՈՒ

ՍԵՂԵԿԱՍՈՒ

ՍԵՂԵԿԱՍՈՒ

ՍԵՂԵԿԱՍՈՒ

ՍԵՂԵԿԱՍՈՒ

ՍԵՂԵԿԱՍՈՒ

ՍԵՂԵԿԱՍՈՒ

ՍԵՂԵԿԱՍՈՒ

ՍԵՂԵԿԱՍՈՒ

կրճից ց, քիմիա-խոշորացուցական հետազոտութիւն լինի և մէջի:

Ա. Գ. ԳՈՐԻՍԿԻ—6—7 ժ. Սիֆիլիսի և մէջի ու սեռական օրգաններից:

Բ. Ա. ՆԱՐԱՅԱՆԻ—7—7 1/2 ժ. Բ. Ե. ՖՐԱՆՅՈՒՆ—7—7 1/2 ականջի, կոկորդի և քիմիա ներարկային ց. երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ:

Վար 50 Կ. Համախորհրդի (կոստիլի) և օպերացիայի համար առանձին:

Հրանդանդումը ընդունվում են և ԳԻՔԵՐՈՒԹԻՆ ՀԻՄՆԱՅԻՆԵՐ:

Հրանդանդի վերանորոգում:

Բժշկական Կոմիտեի Կոմիտե:

ՓՈՍՏՈՒՆԵՐ ԵՐԹԵՆԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՎՐԵՑ ՊԵՏԵՐՍԲՈՐԳԻՆ ԱՆԵՎՈՐԵՐԸ (Մայիսի 1-ից մինչև նոյեմբերի 1-ը)

Թիֆլիզից հինգ հոգու տեղ ունեցող կառք ուղևորվում է առաւօտեան 7 ժամին, գիշերում է Մէլիթ կայարանում, Վրադիկովկայից է հասնում հետեւեալ օրը ժամը 7-ին երեկոյան:

Հինգ հոգու տեղ ունեցող կառքը դարձեալ ուղևորվում է առաւօտեան 6 ժամին, գիշերում է Պատանաւոր կայարանում, հասնում է Վրադիկովկայից հետեւեալ օրը ժամը 10-ին երեկոյան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորվում է կէսօրից չնոց ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում հետեւեալ օրը ժամը 7-ին երեկոյան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) դարձեալ ուղևորվում է ճաշից չնոց 5 ժամին և առանց գիշերելու հասնում է Վրադիկովկայից հետեւեալ օրը 9 ժամին երեկոյան:

Վրադիկովկայից հինգ հոգու տեղ ունեցող կառքը ուղևորվում է առաւօտեան ժամը 7-ին, գիշերում է Մէլիթ կայարանում, Թիֆլիզից է հասնում հետեւեալ օրը ժամը 7-ին երեկոյան:

Հինգ հոգու տեղ ունեցող կառքը դարձեալ ուղևորվում է առաւօտեան մի 9-ին, գիշերում է Գուրաուր կայարանում, հասնում է Թիֆլիզից հետեւեալ օրը ժամը 9-ին երեկոյան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորվում է կէսօրից չնոց ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում Թիֆլիզից հետեւեալ օրը ժամը 7-ին երեկոյան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) դարձեալ ուղևորվում է ճաշից չնոց ժամը 5-ին և առանց գիշերելու հասնում է Թիֆլիզից հետեւեալ օրը 8 1/2 ժամին երեկոյան:

ՌՈՒՍՆԱՅԻՆ ՀՈՐԻՆԵՐԻՆԵՐ ԸՆԴԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ամեն շաբաթ շոբոնտերի երեկոյան Ռաժմով, Օրեստի և Կ. Օրիսի միջեւ:

Բալետային դուրս է գնում:

Շաբաթ օրերը (լոյս կիրակի գիշերուայ 2 ժ.) շրջանաւոր ընթացքով բոլոր նաւահանգիստները:

Կիրակի օրերը, գիշերուայ ժամը 11 1/2-ին, խոնավ ընթացքով Նայտայի և Սևաստապոլի վրայով:

Երեքշաբթի օրերը լոյս չորեքշաբթի գիշերուայ ժամը 2-ին շրջանաւոր ընթացքով բոլոր նաւահանգիստները:

Հինգշաբթի օրերը գիշերուայ ժամը 12-ին ուղիղ ընթացքով Նոյթօրիցակի և Կերչի վրայով:

Կ. Օրիս երկու շաբաթը մէկ անգամ երեկոյան ժամը 7-ին:

Բալետ է հանում:

Ուրբաթ օրերը երեկոյան, շրջանաւոր ընթացքով բոլոր նաւահանգիստների վրայով:

Ուրբաթ օրերը առաւօտեան, խոնավ ընթացքով Սևաստապոլի վրայով:

Երկուշաբթի օրերը երեկոյան շրջանաւոր ընթացքով բոլոր նաւահանգիստների վրայով:

Չորեքշաբթի օրերը առաւօտեան ուղիղ ընթացքով Նոյթօրիցակի և Կերչի վրայով:

ԸՆԴՈՒՆԱԿԱՆՆԵՐ ԵՐԹԵՆԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մարդատար գնացքը Թիֆլիզից Բաթում դուրս է գնում առաւօտեան ժ. 9-ին 30 ր. և Բաթում հասնում է երեկոյան ժ. 9-ին 45 ր.:

Փոստային գնացքը Թիֆլիզից Բաթում դուրս է գնում երեկոյան ժ. 1-ին 20 ր. և հասնում է Բաթում առաւօտեան 7 ժ. 30 ր.:

Փոստային գնացքը Թիֆլիզից Բաթում դուրս է գնում երեկոյան ժ. 6-ին 50 ր. և Բաթում հասնում է առաւօտեան ժ. 8-ին 15 ր.:

Մարդատար գնացքը Բաթումից Թիֆլիզ դուրս է գալիս առաւօտեան ժ. 9-ին

45 ր. և Թիֆլիզ հասնում է երեկոյան ժ. 9-ին 52 ր.:

Փոստային գնացքը Բաթումից Թիֆլիզ դուրս է գնում գիշերուայ ժ. 11-ին 25 ր. 1 Թիֆլիզից է հասնում երեկոյան ժ. և 2-ին 25 ր.:

Փոստային գնացքը Բաթումից Թիֆլիզ դուրս է գալիս գիշերուայ ժ. 11-ին 10 ր. և Թիֆլիզից հասնում է երեկոյան ժ. 5-ին 50 ր.:

Ամառուան գնացքը Թիֆլիզից Միխայիլով դուրս է գնում ճաշից չնոց 3 ժ. 15 ր. Միխայիլովից Թիֆլիզից առաւօտեան ժ. 8 ժ. 10 ր. արդեն մարդատար գնացքը Թիֆլիզից Գանձակ դուրս է գնում երեկոյան 9 ժամին 20 ր., իսկ Գանձակից Թիֆլիզից է հասնում առաւօտեան 1 ժ. 30 րոպէին:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՈՒՍՈՒՅԻՉ

Ճնմարանի բ. լսարանն աւարտած և տասնամեայ ուսուցչութեամբ փորձաւոր, ցանկանում է ծառայել Կովկասի Հայ ծխական ուսումնարաններում, կարող է աւանդել բոլոր առարկաները, բացի ուսաց լեզուից ու դժգոհութիւնից:

Դիմել Պետերբուրգ. Սերաւամ Զիւնեանց քահանայի Հայոցի Կրկոր Թաղումեանց:

(2—1)

(10)

Աւուցչներ և վարժաւորներ փոխադարձ օգնութեան թիֆլիզի ընկերութեան

Սկզբնական Ռուսումնարանը

Կրացուել տարւոյս սեպտեմբերի 4-ից սովորել, ստաբո-ինստիտուտական փոքր Տէր Ասատուրեանի տանը (Սերաւորեանի ընկերութեան կարգով): Ոչակերտուելիք ընդունելութիւնը պատրաստական տեղական բաժնում (Հայոց և Արցա) և ստորին ու միջին բաժնում (առաց) օգոստոսի 20-ից մինչև 9—12. առաւօտուայ և 5—5 ժ. երեկոյն, ուսումնարանի բնակարանում:

(116)

(3—3)

ՄԻ ՀԱՅ ՕՐԻՈՐԴ

որ աւարտած է Հայ ծխական օրիորդական դպրոցի դասնիցը—և մի քանի տարի վարել է ուսուցչութեան պաշտօնը, ցանկանում է մի Հայ ընտանիքում ստանձնել Հայոց լեզուի և դաստիարակչական պաշտօնի երեք տարեկանից բարձր մէկ կամ երկու երեխաների հետ պարագիւր:

ՊԵՏՄԱՆՆԵՐ Հետեւեալներն են. ամսական քան (20) աւուրի և ճանապարհաւոր:

Դիմել Դիլիզի Երեւոյի:

Պ. Յ. Կ. Տէր Գրաւորեան:

(118)

(3—3)

Խնդրում եմ

Այստեղ եմ հետ գործ ունեցողներին դիմել ոչ թէ «Զիրակ» դրամատիկական խումբի անդամներին, որ է՝ Александрополь Г. Левонян.

Գ. Լ. Կ. Կ.

(117)

(10—3)

Parfumerie Ganterie

MODES

H. BERLEMONT

COIFFEUR

de S. A. I. le Grand Duc

MICHEL NICOLAÉVITCH

Bonneterie pour hommes. Chapeaux pour dames. Fleurs, plumes. Maroquinerie, ciseaux, rasoirs. Cravates, mouchoirs. Brosse. Parfumerie française et anglaise des premières maisons.

Salon de coiffures pour dames.

Օտարաբաղաւորների պատուէրները կատարվում են ամենայն ճշգրտութեամբ: Берлемонт, Дворцовая улица.

(91)

(100—80)

ԹԻՖԼԻՉԻ ԲԱՆԱԲԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

Կայտնում է ի գիտութիւն Հասարակաց, որ սեպտեմբերի 4-ին, ներկայ ժամի 12-ին, վարչութեան մէջ ածուր է նշանակուած կապալով տարւ համար քաղաքի խառնութեան երկրորդ մասը Սոլդատսկի բաղաւորում: Պայմանի մանրամասնութիւնները կարելի է տեսնել վարչութեան դիւանատանը ամենայն օր առաւօտեան ժամի 9-ից մինչև 1-ը: (121) (3—1)

ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՅ

Հրատարակած դատադրերը Հայոց ծխական և թեմական ուսումնարանների համար

№.	Կ.
1	Արանեան Արթուրեան ուսումնարանների համար
2	Արանեան Արթուրեան, երկրորդ տարի
3	Արանեան Արթուրեան, երկրորդ տարի
4	Սահակեան Ս. Բ. Սրբազան պատմութիւն Հին Ռուսի
5	Տէր-Ստեփանեան Սկզբնական քրիստոնէական հաւատը
6	Սիմեոնեան Պ. Սրբազան պատմութիւն Հին կապարանի
7	Կոստանեան Նախաշաղկ
8	Տաղկաբաղ, շրջան Ա. գրաբար
9	Տաղկաբաղ, շրջան Բ.
10	Նիլէշ քառ ան